

PAR VALSTS BUDŽETA IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS 2019., 2020. UN 2021. GADAM REZULTĀTIEM UN PRIEKŠLIKUMI PAR ŠO REZULTĀTU IZMANTOŠANU LIKUMPROJEKTA "PAR VIDĒJA TERMIŅA BUDŽETA 2019., 2020. UN 2021. GADAM" UN LIKUMPROJEKTA "PAR VALSTS BUDŽETU 2019. GADAM" IZSTRĀDES PROCESĀ

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS TVĒRUMS

Ministru kabinets 2018. gada 12. martā apstiprināja izdevumu pārskatīšanas tvērumu:

1. turpināt pilnveidot valsts budžeta politiku šādās jomās: apropriāciju izmaiņas budžeta izpildes procesā, budžeta izpildes analīze, automatizētu datu apstrādes sistēmu plašāka izmantošana budžeta vadības procesos. Uzsākt pilnveidojumu izstrādi izdevumu noteikšanā valsts funkciju izpildei nemainīgā līmenī;
2. turpināt pārskatīt no valsts budžeta finansētās funkcijas, lai mazinātu administratīvo slogu un īstenotu valsts funkcijas ekonomiskāk un racionālāk, un, ja nepieciešams, sniegt priekšlikumus politikas izmaiņām;
3. sniegt izvērtējumu un priekšlikumus valsts budžeta iestāžu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas optimizācijai atbilstoši turpmākās darbības plānam valsts budžeta iestāžu publisko pakalpojumu piegādes un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas optimizācijai;
4. saskaņā ar Valsts pārvaldes reformu plānā (apstiprināts ar Ministru kabineta 2017. gada 24. novembra rīkojumu Nr. 701 "Par Valsts pārvaldes reformu plānu 2020") noteiktajiem virzieniem sākt izvērtēt ministriju, to padotībā esošo valsts budžeta iestāžu un citu centrālo valsts iestāžu vajadzībām izmantotos nekustamos īpašumus (administratīvās ēkas) un to apsaimniekošanas izdevumus (2018. gadā izvērtēt nekustamos īpašumus Rīgā) un sagatavot priekšlikumus turpmākajai rīcībai;
5. izvērtēt un analizēt datus par nodarbināto skaita un atbildības politikas ietekmi uz valsts budžeta izdevumiem un valsts funkciju izpildi.

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS REZULTĀTĀ KONSTATĒTIE FINANSIĀLIE RESURSI

Izdevumu pārskatīšanas rezultāti tika pieņemti Ministru kabinetā 2019. gada 5. februārī.

Kopējie izdevumu pārskatīšanas rezultāti 2019. gadam tika konstatēti 51,3 miljonu eiro apmērā, kas nodrošināja papildu līdzekļus gan nozaru ministriju iekšējām, gan kopējām valdības prioritātēm:

- valdības prioritātēm 7,7 miljoni eiro;
- ministriju iekšējām prioritātēm 43,6 miljoni eiro.

Izdevumu pārskatīšanas metode	2019	2020
Izmaiņas valsts budžeta politikā	226 699	226 699
Tiek ieviesta vienota sistēma visu veidu apropriāciju izmaiņām; uzlabota valsts budžeta izpildes analīze; Lai nodrošinātu uz attīstības plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanu balsītu gada un vidēja termiņa budžeta plānošanas ietvaru, ir pilnveidoti valsts budžeta paskaidrojumi, budžeta ietvarā integrējot augstāka līmeņa rezultātos rādītājus; veiktas darbības, lai nodrošinātu lielāku automatizēto datu apstrādes sistēmu izmantošanu valsts budžeta plānošanā.	226 699	226 699
Izmaiņas nozaru ministriju politikas finansēšanā	51 082 811	33 494 521
Prioritārajiem pasākumiem un citiem pasākumiem piešķirtā finansējuma pārskatīšana Prioritāšu un citiem pasākumiem piešķirtā finansējuma pārskatīšana no 2015. līdz 2017. gadam, izvērtējot prioritāro pasākumu aktualitāti, sasniegtos rezultātus un efektivitāti.	23 514 573	27 552 199
Nozares politiku finansēšanas pārskatīšana Ministriju priekšlikumi un citi priekšlikumi funkciju efektivizācijai.	12 850 594	1 422 716
Horizontāli risinājumi valsts budžeta līdzekļu efektīvākai izmantošanai Pārskatītas preses (laikrakstu, žurnālu u.c.) abonēšanas izmaksas gan elektroniskā, gan drukātā formātā; decembra mēneša izdevumu īpatsvara analīze pret kopējiem gada izdevumiem	12 300 550	3 246 792
Ministriju, to padotības valsts budžeta iestāžu un citu centrālo valsts budžeta iestāžu vajadzībām izmantoto nekustamo īpašumu un to apsaimniekošanas izdevumu izvērtēšana Tika sastādīta detalizēta anketa par valsts iestāžu izmantotajiem nekustamajiem īpašumiem un to apsaimniekošanas izmaksām. Izvērtēšana tika veikta tikai biroja telpām. Īres, apsaimniekošanas maksas un kopējo izmaksu analīze bez pievienotās vērtības nodokļa.	2 320 000	
Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas analīze Izvērtētas resursu koplietošanas iespējas informācijas sistēmu funkcionalitātei informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) jomā, lai veicinātu valsts pārvaldes IKT atbalsta efektivitātes uzlabošanu. Izstrādāti optimizācijas priekšlikumi un to ieviešanas ceļi, lai uzlabotu IKT pārvaldību valsts pārvaldē.	97 094	1 272 814
Kopā:	51 309 510	33 721 219

VALSTS BUDŽETA IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS IEGUVUMI UN REZULTĀTI

Izdevumu pārskatīšanas metodes

Izmaiņas valsts budžeta politikā

- **Vienota regulējuma ieviešana visu veidu apropriācijas pārdaļu vai izmaiņu veikšanai**

Pamatojoties uz 2017. gada izdevumu pārskatīšanas ziņojumā veikto analīzi, t. sk. konsultējoties ar nozaru ministrijām, tika konstatēts, ka ir jāizstrādā vienota kārtība, kas reglamentētu visu veidu apropriāciju izmaiņu veikšanu, novēršot sadrumstaloto normatīvo regulējumu un normu dublēšanos.

Izstrādājot vienotas prasības apropriāciju izmaiņu pieprasījumiem, kā arī izmantojot SAP sistēmas funkcionalitāti, lai ministrijas apropriāciju izmaiņu pieprasījumu skaitlisko informāciju varētu pašas ievadīt SAP portālā, tika mazināts administratīvais slogs ministrijām, kā rezultātā tika rasta iespēja pārvirzīt esošos resursus analītiskajam darbam. Lielāks uzsvars tiek likts uz apropriācijas izmaiņu ietekmes analīzi uz budžeta programmu mērķiem un rezultatīvajiem rādītājiem.

- **Valsts budžeta izpildes analīzes pilnveidošana**

Izvērtējot vispārējo procesu pilnveidošanas iespējas, tika pārskatīts arī valsts budžeta izpildes analīzes process, kuru nosaka instrukcija par valsts budžeta izpildes analīzi. Lai veiktu šī procesa efektivizēšanu un pilnveidošanu atbilstoši tautsaimniecības un ekonomiskās vides attīstībai, FM veica līdzšinējā izpildes analīzes procesa padziļinātu izpēti un pārskatīšanu, un, ņemot vērā arī ministriju izteiktos ierosinājumus – izstrādāja jaunu normatīvo regulējumu.

Jaunā normatīvā regulējuma ieguvumi:

- Netiks dublēta informācija, kas ir FM rīcībā;
- Saturiski pilnveidota izpildes analīzes veidlapa;
- Veikta kontrole par iespējamo negatīvo ietekmi uz valsts budžetu;
- Veidota sasaiste ar budžeta plānošanas fāzē ieviestajām novitātēm – politikas un resursu vadības kartēm un prioritāro pasākumu rezultatīvajiem rādītājiem;
- Optimizēts veidlapu skaits;
- Samazināts informācijas sniegšanas biežums.

- **Budžeta paskaidrojumu pamatotība sasaistē ar attīstības plānošanas dokumentiem**

Izdevumu pārskatīšanas procesa ietvaros:

- Veikta budžeta paskaidrojumu pilnveidošana;
- Izstrādāts nozarēs veikto ieguldījumu efektivitātes analīzes modelis;
- Izstrādāts Valsts budžeta izdevumu attiecināšanas uzskaites modelis;
- Pilnveidoti atsevišķu budžeta programmu un apakšprogrammu definītie mērķi, rezultāti un rezultatīvie rādītāji;
- Veikta valsts budžeta attīstības daļas pilnveidošana, izveidojot vienotu konceptu – prioritārie pasākumi;
- Uzlabota NAP2020 finanšu uzskaitē.

- **Plašāka automatizēto datu apstrādes sistēmu izmantošana budžeta vadības procesā**

Valsts budžeta plānošanas svarīgākie procesi tiek nodrošināti SAP. SAP tika ieviests 2006. gadā – laikā, kad zināšanas un praktiskā pieredze šāda mēroga projektu īstenošanā bija minimāla. Līdz ar ko atsevišķu procesu funkcionalitāte vairs neatbilst mūsdienu prasībām, t.i., atsevišķām sākotnējā risinājuma funkcionalitātēm to tehniskā izpildījuma dēļ ir bijusi sarežģīta un apgrūtināta lietošana. Lai valsts budžeta plānošanā panāktu automatizētu datu apstrādes sistēmu plašāku izmantošanu un to padarītu vienkāršāku, izsekojamāku un lietotājam draudzīgāku, tika turpināta 2017. gadā uzsāktā budžeta izstrādes procesu un tiem pielietoto IT risinājumu izvērtēšana.

Risinājumi ietver:

- Uzlabotu pieeju sākotnējo budžeta pieprasījumu datu ievadei ministrijām;
- Ieviesta uz WEB bāzētu centralizētu informācijas sistēma tāmju sagatavošanai, saskaņošanai un uzglabāšanai;
- SAP lietotāju skaita samazināšana.

Izmaiņas nozaru ministriju politikas finansēšanā

- **Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija** ir veikusi vairākus pasākumus padotības iestāžu efektivizēšanā, tostarp samazinot atbalsta funkciju veikšanai nepieciešamos cilvēkresursus.
- **Veselības ministrija**, pārskatot visas diagnožu grupas, paaugstināja zāļu iegādes izdevumu kompensācijas sistēmas efektivitāti. Analizējot diagnozes, kuru gadījumā tiek kompensēti zāļu iegādes izdevumi ambulatorai ārstēšanai, konstatēja, ka vairāku diagnožu gadījumā ir izdevies rast ietaupījumu, palielinot medikamentu terapiju saņēmušo pacientu skaitu, samazinot medikamentu cenu vai samazinot pacienta līdzmaksājumu, tādējādi paaugstinot zāļu iegādes izdevumu kompensācijas sistēmas efektivitāti, sasniedzot augstākus rezultatīvos rādītājus.
- Vienlaikus **Kultūras ministrija** turpināja darbu pie nulles budžeta izstrādes bibliotēku politikas nozarei, aptverot saistīto iestāžu visas konkrētās funkcijas un sniegtos pakalpojumus.
- **Iekšlietu ministrijas** budžeta programmai 07.00.00 "Ugunsdrošība, glābšana un civilā aizsardzība" tika piešķirts papildu finansējums atbildībai (samaksai par virsstundu darbu) 2,0 milj. eiro apmērā. Izvērtējot iespējamos dienesta pienākumu izpildes organizācijas modeļus, tika rasts optimālākais risinājums, lai nepieļautu nepamatoti liela virsstundu skaita rašanos un apmaksu, kā rezultātā rasts risinājums ietaupīt virsstundu darba apmaksai piešķirto finansējumu, to novirzot iekšlietu resora prioritārākiem pasākumiem atbildības jomā.
- **Izglītības un zinātnes ministrija**. Pildot pedagogu darba samaksas paaugstināšanas grafiku, tika nodrošināta pedagogu minimālās algas likmes paaugstināšana no 680 uz 710 eiro no 2018. gada 1. septembra daļēji finansējumu pārdaļot no iekšējiem resursiem.
- **Tieslietu ministrija**. Tiesu teritoriju reformas ietvaros, izveidojot 2018. gadā vienu rajona (pilsētas) tiesu Kurzemes, Vidzemes un Zemgales tiesu apgabālā ir optimizēts tiesu darbinieku skaits, samazinot par 26 darbiniekiem.

Horizontāli risinājumi valsts budžeta līdzekļu efektīvākai izmantošanai

- **Izdevumu periodikas iegādei pārskatīšana**

FM nosūtīja anketu ministrijām un citām centrālām valsts iestādēm, lūdzot izvērtēt iestāžu izdevumus preses abonēšanai. Informācija tika analizēta tikai par tās preses abonēšanu, kas tiek izmantota pašas iestādes vajadzībām.

Veicot analīzi iestāžu laikrakstu abonēšanas tendencēm un novērojot atšķirīgās prakses, ministrijām izstrādāti šādi ieteikumi:

- daudzas iestādes vienlaicīgi abonē laikrakstus, kas pārklājas pēc to satura. Tādā gadījumā būtu jāizvērtē nepieciešamība un turpmāk ieteicams abonēt tikai vienu no šiem laikrakstiem;
- tiek abonēti vairāki līdzīga rakstura vispārīgā ziņojuma preses izdevumi, vai arī tiek plaši abonēti laikraksti no viena novada. Ieteicams resoriem izvērtēt vai ir nepieciešams abonēt visus laikrakstus no viena novada;
- atsevišķos gadījumos abonētiem laikrakstiem ir drīzāk izklaidējošs raksturs, un tos varētu uzskatīt par zemākās prioritātes laikrakstiem. Iestādēm būtu ieteicams izvērtēt un prioritizēt visus tās abonētos preses izdevumus un izvērtēt iespēju atteikties no zemākās prioritātes laikrakstiem;
- dažām iestādēm tika identificēti specifiskie gadījumi, kad var atteikties no periodikas iegādes (piemēram, Kompensējamo zāļu saraksts).

• Pilnveidota finansējuma plānošana

Veicot valsts budžeta izdevumu analīzi pa mēnešiem, tika pētīta ministriju tendence izlietot lielāko līdzekļu daļu pamatfunkcijām gada pēdējā mēnesī. Šī tendence lielākoties gan var tikt skaidrota ar veiktajiem iepirkumiem un investīcijām. Atsevišķos gadījumos apjoms pieaug no ministrijas neatkarīgu iemeslu dēļ, jo nav bijis iespējams veikt iepirkumu laicīgi vai noslēgt līgumu ar piegādātāju. Tomēr jāatzīmē, ka ministrijas ir ieinteresētas, lai tiek izmantota visa valsts budžeta dotācija jeb nepalik slēgtie budžeta asignējumi.

Lai decembra izdevumu īpatsvars samazinātos un tiktu nodrošināta elastīgāka rīcība ar budžeta līdzekļiem saimnieciskā gada beigās, ieviesta iespēja uz nākamo saimniecisko gadu daļēji pārcelt neizlietos izdevumus, kuru resurss ir dotācija no vispārējiem ieņēmumiem. Ieviestais risinājums līdzsvaro finanšu resursu pieejamību ar iestādes darbības nodrošināšanas procesiem, veicina iestāžu vadītājus veikt ietaupījumus kārtējā gadā un mazina iestāžu tendenci veikt izdevumus lielākā apmērā saimnieciskā gada beigās.

Ministriju, to padotības valsts budžeta iestāžu un citu centrālo valsts budžeta iestāžu vajadzībām izmantoto nekustamo īpašumu un to apsaimniekošanas izdevumu izvērtēšana

VAS "Valsts nekustamie īpašumi" (VNĪ) sadarbībā ar FM izstrādāja detalizētu anketu par valsts iestāžu izmantotajiem nekustamajiem īpašumiem un to apsaimniekošanas izmaksām. Minētā anketa tika aizpildīta par 88 valsts iestāžu 236 ēkām vai to daļām.

Apkopojot anketas par valsts iestāžu izmantotajiem nekustamajiem īpašumiem Rīgā un to apsaimniekošanas izmaksām, secināts, ka valsts iestāžu izmantoto ēku kopējās platības katru gadu palielinās.

Izvērtējot anketās ietvertos, sagatavoti šādi priekšlikumi:

- 1) Lai nepieļautu kritiskā stāvoklī esošu būvju skaita pieaugumu un sabiedriskās drošības un cilvēku veselības apdraudējumu, kas veidojas pastāvīgi nepietiekamā finansējuma rezultātā, nepieciešams visām valsts iestādēm pāriet uz nomas attiecībām un nodrošināt nomas maksas apmēra pārskatīšanu;
- 2) Ieviest centralizētu biroju ēku apsaimniekošanu un uzturēšanu;
- 3) Virzīt VNĪ kā vienu no galvenajiem valsts īpašumā esošo biroju ēku pārvaldītājiem.

Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas analīze

Šobrīd valsts IKT pārvaldībai tiek izmantots daļēji centralizēts pārvaldības modelis, kas nosaka nacionālas un resoru līmeņa kompetences un atbildības valsts IKT pārvaldības procesos. IKT pārvaldības modelis satur šādus galvenos elementus:

- valsts IKT pārvaldības organizācija;
- resora IKT pārvaldības organizācija;
- koplietošanas IKT organizācija;
- valsts IKT vadītāju forums.

Izstrādāti optimizācijas priekšlikumi un to ieviešanas ceļi, lai uzlabotu IKT pārvaldību valsts pārvaldes iestādēs. Vēlamo Latvijas valsts pārvaldes IKT pārvaldības un atbalsta modeli veido profesionālā pieredze IKT pārvaldības darbā, kā arī informācija par efektīvas IKT pārvaldības labāko praksi. Informācijas apmaiņai tiek organizētas valsts pārvaldes IKT vadītāju neformālas apspriedes (CIO Network). Valsts pārvaldes IKT atbalsta ideālā organizācijas modeļa priekšlikumi galvenokārt ir balstīti uz Luksemburgas, Somijas un Dānijas pieredzi.

Optimizācijas priekšlikumi:

- Samazināt programmatūras nomas izmaksas;
- Konsolidēt datortehnikas iepirkumus valsts mērogā;
- Vienas darbstacijas politika;
- Nepārmaksājot par programmatūru, kas jau ir ietverta kādā no izmantotajām licencēm;
- Savas ierīces lietošanas politika;
- Standartizētas darbstaciju konfigurācijas un datorlietotāju profili;
- Konsolidēti programmatūras licenču iepirkumi;
- Specializētu kompetenču centru veidošana;
- Konsolidēt datorizēto darba vietu un standarta programmatūras pārvaldība;
- Standarta programmatūras izmaksu optimizācija;
- Datu pārraides tīklu centralizēta pārvaldība un saistīto pakalpojumu optimizēšana;
- Datu centru izvēles un programmatūras licencēšanas optimizācija;
- Mākoņdatošanas pakalpojuma (MDP) izmantošanas iespēja valsts pārvaldē;
- Atvērtā koda programmatūras (OSS) izmantošana.

Administratīvā sloga mazināšana pašvaldībās

Lai mazinātu administratīvo slogu pašvaldībām ir:

- mainīta ieskaitīšanas kārtība dotācijas pašvaldībām par bērniem bērnunamos un iemītniekiem veco ļaužu pansionātos un centros, kuri tajos ievietoti līdz 1998. gada 1. janvārim;
- mainīta kārtība, kā pašvaldības iesniedz nekustamā īpašuma nodokļa prognozes;
- ir uzsākts darbs, lai integrētu pašvaldību speciālā budžeta īpašiem mērķiem iezīmētos līdzekļus pamatbudžetā;
- atvieglots pašvaldību aizņēmumu un galvojumu pieprasījumu sagatavošanas process.